

Usmernenie pre pracovníkov pomáhajúcich profesií, vrátane rodičov detí z marginalizovaných rómskych komunit, pôsobiacich v projektoch Úradu splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity (Terénna práca a terénna sociálna práca, Komunitné služby, Podpora predprimárneho vzdelávania detí z MRK, Podpora vysporiadania pozemkov a i.) ohľadom postupov pediatrickej starostlivosti počas pandémie COVID-19.

Toto usmernenie má informačný charakter a je vytvorené a poukazuje na kľúčové body Metodického usmernenia hlavného odborníka pre VLDaD pre poskytovanie zdravotnej starostlivosti vo všeobecnej ambulancii o deti a dorast počas pandémie COVID-19 – základné postupy.

Uvedené metodické usmernenie bolo publikované v súlade s uznesením vlády Slovenskej republiky č. 113 zo dňa 15. marca 2020, Opatrením Úradu verejného zdravotníctva SR pri ohrození verejného zdravia č. OLP12595/2020 účinného od dňa 16.03.2020, vydaného z dôvodu vyhlásenia mimoriadnej situácie na území Slovenskej republiky v súvislosti s pandemiou ochorenia COVID-19, vyhlásenou dňa 11.03.2020 generálnym riaditeľom Svetovej zdravotníckej organizácie.

Prosíme pracovníkov pomáhajúcich profesií, ako aj miestne authority, aby **zabezpečili úplnú a správnu informovanosť najmä rodičov detí a mládeže** žijúcich v marginalizovaných rómskych komunitách.

Kľúčové body metodického usmernenia:

- 1) Všeobecní lekári so špecializáciou v špecializačnom odbore pediatria, ktorí poskytujú všeobecnú ambulantnú starostlivosť o deti a dorast (ďalej len „primárni pediatri“) poskytujú zdravotnú starostlivosť v štandardných ordinačných hodinách schválených príslušným samosprávnym krajom. V čase určenom pre preventívnu starostlivosť sa venujú telefonickému komunikácii s pacientmi.
- 2) Poskytujú najmä neodkladnú zdravotnú starostlivosť v nevyhnutnom rozsahu a zdravotné výkony, ktoré sú potrebné pre zabránenie zhoršenia sa chronických ochorení v rámci aktuálnych personálnych a materiálno-technických možností.
- 3) **Poskytovanie preventívnej zdravotnej starostlivosti sa prerušuje. Nevykonávajú sa pravidelné očkovania ani odporúčané očkovania, nevystavujú sa potvrdenia o zdravotnom stave, o zdravotnej spôsobilosti pre materské školy ani iné školy**, pri nástupe do zamestnania, pre vodičské preukazy, nevystavujú sa žiadne potvrdenia pre úrady, kúpeľnú liečbu ani iné liečenia, predoperačné vyšetrenia.
- 4) **OČR a PN sa vydávajú podľa inštrukcií – OČR do desiatich narodenín si rodičia vybavujú elektronicky, nad 10 rokov a jeden deň ich na základe telefonického dohovoru vystavujú primárni pediatri** podľa usmernenia Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej len „MZ SR“) a Sociálnej poisťovne. Na konci mesiaca primárny pediater hromadne doručí tlačivá do Sociálnej poisťovne podľa usmernenia Sociálnej poisťovne. Rodičia nechodia po OČR do ambulancií.

5) Každý pacient, ktorý bude chcieť byť vyšetrený, bude **vyšetrený až po telefonickej konzultácii s primárnym pediatrom** - ešte pred rozhodnutím vyjsť z domu a zamieriť k lekárovi.

6) V rámci manažmentu poskytovania zdravotnej starostlivosti pacientom sa postupuje tak, aby do čakárne, pokiaľ je to možné, **nemali prístup pacienti a ich rodičia bez predchádzajúceho telefonického dohovoru s ich primárnym pediatrom**. Ak ambulancia nedisponuje dostatkom ochranných prostriedkov, je potrebné zakázať akýkoľvek prístup všetkých pacientov a rodičov bez predchádzajúceho telefonického dohovoru - uzamknúť najbližší vstup do čakárne (v prípade zdravotníckych zariadení požiadať prevádzkovateľa o zabezpečenie tohto opatrenia).

7) Ak pacienti prídu na vyšetrenie bez predchádzajúcej telefonickej konzultácie, na vstupných dverách musí byť **oznam s telefónnym číslom ambulancie**, aby bola umožnená telefonická konzultácia návštevy v ambulancii. Dôležitá je pravidelná kontrola priestorov čakárne aj pred ňou, pre prípad, že by sa čakajúci pacienti nedokázali s lekárom telefonicky skontaktovať.

8) Všetkých **pacientov, ktorí potrebujú zdravotnú starostlivosť, lekár telefonicky „vyšetří“** – odporúča sa využiť aj moderné komunikačné prostriedky („telemedicína“, fotky, videá a pod.). Prvým krokom je zodpovedanie „triediacich otázok“:

- a) Máte Vy, Vaše dieťa alebo iná Vám blízka osoba pozitívnu cestovateľskú anamnézu – cestovali ste posledných 21 dní do zahraničia? (Za rizikové krajiny sa považujú VŠETKY krajiny)
- b) Boli ste Vy, vaše dieťa alebo iná Vám blízka osoba v kontakte s osobou s potvrdenou infekciou koronavírusom?
- c) Ste Vy alebo Vaše dieťa v nariadenej karanténe? (nariadenej RÚVZ alebo na základe opatrení vlády SR).
- d) Máte Vy alebo Vaše dieťa príznaky infekcie dýchacích ciest?
- e) Prístup ľudí do priestorov ambulancie – ideálne do čakární – umožní lekár len po zodpovedaní „triediacich“ otázok.

9) Pacienti, ktorí **nemajú závažné príznaky ochorenia, lekár nepozýva do ambulancie, odporúča im symptomatickú liečbu** (lieky na zníženie horúčky, bolesti a pod.), ak je to potrebné, predpisuje e-recepty. Odporúča im telefonicky kontaktovať ambulanciu v prípade zhoršenia zdravotného stavu, alebo im aktívne telefonuje a kontroluje ich zdravotný stav. Chronických pacientov alebo pacientov s dlhodobými ťažkosťami, ktorí nemajú akútne zhoršenie, nevyšetruje. Poskytuje **konzultácie pre rodičov dojčiat** a pod. V prípade závažného stavu u pacientov s podozrením na COVID-19 im pediater odporúča volať č. 155 a sám pediater volá RÚVZ.

10) **Malé deti do roka** môžu mať pri infekcii COVID-19 **príznaky ako pri gastroenteritíde (vracanie, hnačka), prípadne môžu prejavovať skleslosť**. Z tohto dôvodu je aj pri negatívnych triediacich otázkach nevyhnutné postupovať veľmi opatrne: vyšetrovať dieťa fyzicky len ak nie je možné posúdiť stav hydratácie na základe anamnézy. Pri ohrození zdravia alebo života lekár odošle dieťa na rehydratáciu do ústavnej zdravotnej starostlivosti. V prípade, že dieťa alebo rodičia dieťaťa do 1 roka s príznakmi hnačky a/alebo vracania spĺňajú kritéria pre riziko nákazy COVID-19 a dieťa je po telefonickej konzultácii hodnotené ako ohrozené dehydratáciou a vyžaduje rehydratačnú infúziu liečbu, lekár dieťa odošle cez RÚVZ a linku č.155 do nemocnice.

11) V prípade, že lekár nemá žiadne ochranné prostriedky, je nevyhnutné chrániť sa podľa možností a vyhnúť sa fyzickému kontaktu s pacientami, pri ktorom by mohlo dôjsť k prenosu infekcie. Ambulancie však musia naďalej fungovať v núdzovom režime – **dostupnosť všeobecnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti pre deti a dospelých** aj v tomto režime musí byť **zachovaná prítomnosť lekára v ambulancii, dostupnosťou na telefonickú konzultáciu a usmernenie pacientov v prípade potreby.**

12) **Novorodencov je potrebné kontaktovať – v prípade skúsených matiek (viacrodičiek) na základe rozhodnutia primárneho pediatra je možné zväziť len telefonickú konzultáciu** po odobraní pre-, peri- a postnatálnej anamnézy, **ostatných novorodencov je potrebné vyšetriť**. Vyšetrenie **v domácom prostredí považujeme za rizikovejšie ako v ambulancii** – platí triedenie pre matku, zabezpečenie hygieny ambulancie a eliminácia kontaktov s inými osobami v priestoroch čakárne alebo ambulancie.

13) **Pre dospelých platia rovnaké opatrenia u všeobecného lekára**, teda všeobecný lekár realizuje fyzické ošetrenie len u pacientov s akútnymi ťažkosťami. Všetkých, ktorí nemajú závažné príznaky ochorenia, nepozýva do ambulancie, ale odporúča im symptomatickú liečbu, ak je to potrebné, predpisuje e-recepty. Tiež im odporúča postup formou telefonickej, emailovej, prípadne SMS konzultácie, v prípade zhoršenia ich zdravotného stavu. V prípade závažného stavu u pacientov s podozrením na alebo v karanténe súvisiacej s COVID-19 im odporúča volať linku 155 a kontaktuje RÚVZ. Chronických pacientov alebo pacientov s dlhodobými ťažkosťami, ktorí nemajú akútne zhoršenie stavu, prípadne nehrozí jeho zhoršenie, v čase mimoriadnej situácie lekár nevyšetruje.

14) **Všeobecný lekár pre dospelých neposkytuje preventívne, pracovno-lekárske služby a posudkovú činnosť** (vodičské a zbrojné preukazy, iné posudky, výpisy z dokumentácie, vyšetrenia pre potrebu posudkovej služby napr. invalidné dôchodky, odkázanosť na sociálne služby atď.).

14) **Pacientom v karanténe vystavuje všeobecný lekár PN len na základe telefonickej alebo e-mailovej konzultácie**. Rovnako postupuje u všetkých pacientov, ktorí sú v potrebe vystavenia PN z iných dôvodov, tam kde je to z medicínskeho hľadiska možné.

V urbanistických sídlach kde nie sú k dispozícii mobily, je potrebné zo strany autorít, ako aj podľa možností pomáhajúcich profesií, zabezpečovať náhradné spôsoby telefonickej komunikácie, napríklad cez obec, mestskú políciu a podobne.

Vopred Vám ďakujeme.

Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity
Bratislava, 20.03.2020